

možem. — Že iz tega je razvidel čitatelj, da dejanje je tu precj navadno in kar nič zapleteno. Kar se tu godi, utegne se goditi sto in sto drugim. A vendar je znal pripovedovalec temu dejanju dati zanimivosti, v istinito življenje je vpletel tako divno, pa h krati tako nežno poezijo, da mu boža in miri srce, kakor boža hladan vetrič lice v bujni spomladi, ali tolikrat omenjeno slavčevo petje naša ušesa. To izvira od todi, da je ves razvoj dogodkov — zgodovina najprej ženskega in v drugi vrsti možkega srca. Kaže se ti najprej nedoločnost, nedolžna lahkomišeljskost dekliškega srca, ki niti samo sebe ne umeva. A kako hitro dozoreva notranjost, kako se razvija, ko postane deklica nevesta! Kako priznava rada svojo srečo, kako se je veselila, veselila — kot nedolžen otrok! Zlasti pa razvija pisatelj vso svojo umetnost, a vedno držeč se narave in istine, ko slika in kaže žensko srce v prvem zakonskem življenju. V tem slikanju je pač glavna moč pisateljeva. Lahko rečemo seveda, da pisatelj tudi ni hotel v dogodkih rabiti kaj nenavadnega, da ne bi obrnil pozornosti od srca na zunanje stvari.

Tako imamo v tej knjižici — rekel bi — dušesloven roman, spisani z nežnim čustvom, zajeman iz rahlega, a vendar krepkega srca, opirajoč se na izkušnjo, na istino, a povzdigneno do vzorne višine prave poezije, vseskozi pa navdahnjen z resnobnim, npravnim in verskim duhom, ki preveva tako blagodejno, kakor čisteč veter, to lepo delo. Tudi tukaj se vzbujajo strasti, močne in nevarne, a krepka volja je ustavi. Tudi naš pesnik pride do prizorov in okoliščin, v katerih bi se drug pisatelj slastno zibal in razkošja ponujal čitatelju, a on pozna npravne zakone in neprisiženo odklanja tako ponujano priliko. V tem se kaže Tolstoj ne samo izvrstnega pripovednika, ampak značajnega moža, kristijana, kateri hoče značaja učiti tudi čitatelja. Brez dvoma je tudi nekaka »tendencia« v povesti, dasi je pisatelj ni z namenom izrazil, in sicer ta, da pravo srečo nahaja rodbina, nahaja zakonska dvojica v domačem krogu. Prav zato je pač naslov romanu: »Rodbinska sreča«. A v srcu ima tudi nesreča svoje mesto, ker nas uči srečo ceniti; tudi zmotne in blodnje med svetom, brepenenje in uživanje, slast in nezadovoljnost, solnce in vihar . . . vse to je nekako naravno v našem življenju, kajti naše srce le tako rado želi tudi goljufive in prazne sreče, a se umiri, kadar je spoznalo praznoto in ničevost.

Tu imamo torej knjigo za rodbino, za zrelega moža in ženo, a tudi za doraslo mladino, kakor je malo enakih. Predaleč bi zašli, ko bi se hoteli tu ozirati na pisatelja samega, na njegova druga dela. Morebiti kaj več o drugi priliki. Tu naj omenjamo samo o prevodu, da je pač premalo opiljen; prevod ne sme biti preveč hlapčevsk, marveč ozirati se mora prelagatelj na posebnost svojega jezika. Dober prevod mora biti tak, da bi smeli o njem reči: Tako bi bil pisatelj sam pisal v našem jeziku. Tu pa nahajamo nekoliko po tuje ukrojenih izrazov, nekaterikrat slabo besedno vrsto, kake tri do štiri »brez da bi« in še par enakih nedovoljenih slabostij. Nekatero malenkosti prištevamo tiskovnim

pomotam. A vse to ne jemlje knjigi vrednosti. — Zunanja oblika je kaj lična in častna za g. Šeberjevo tiskarno v Postojini. — Tu so pač prepričani, da ima beseda »roman« velik pomen za knjigo, kajti na zavitkovi prvi strani je natisnjena celó pred naslovom.

„George Stephenson“, oče železnic. Po W. Massliebu Vladiboj Šarc. V Ljubljani, 1889. Tisk, založba in naprodaj pri J. Blazniku. 12°. Str. 266. Cena 40 kr. Priznavam rad, da nisem čital mnogo knjig s tolikim zanimanjem in tako zadovoljno, kakor ta v podobo nekake povesti zaviti životopis slovečega »očeta železnic« G. Stephensona. Da izpregovorim najprej o delu samem — ne gledé na to, da je prevod — moram popolnoma priznati in priznavam z veseljem, da je ta knjiga res vredna hvale. Življenje Stephensonovo je zanimivo iz več vzrokov, zato si je lahko misliti, da je zanimiv tudi kaj spretno in zabavno pisani životopis. Naj bi bil gosp. prelagatelj vsaj v opombi dopolnil časovne podatke iz življenja tega velikega moža. Zato naj dostavim tukaj, da se je rodil George Stephenson 9. julija leta 1781 v vasi Wylam, ob reki Tyne, kaki dve miljii zahodno od mesta Newcastle. Drugih podatkov ne pogrešamo. V posameznostih, v prizorih, v nekaterih popisih je seveda životopisu pomagala pripovedovalčeva domišljija, toda splošno se ujema vse pripovedovanje z resnico. Da so v celotni životopis, v pripovedovanje dogodkov vpleteni prizori, ki nam značijo junaka, ki nam kažejo razmere: to je knjigi le v zaslugo in v srečo. Kako se mora mlademu človeku širiti srce, ko gleda tukaj še otroka — tako pogumno bojevati se z osodo, in mladeniča, ki ima možat pogum, moža, ki deluje z železno voljo za svojo idejo! Kako mora tako čitanje unemati za neumorno delovanje, kako nas uči ceniti življenje, svoje moči, pridno se učiti, trezno delati! Zlasti pa morajo vsakega ganiti res junaški izgledi otroške ljubezni, katero je imel mladi Stephenson do svojih dobrih starišev. Stephenson je bil tudi veren mož, požrtvovalen za bližnjega, a v dobro stvar je imel neizmerno zaupanje. Ni se dal preplašiti, ako so se mu stavljale še tako hude opovire. Dobra stvar mora zmagati, tako je vedno mislil, in to mu je dajalo neusahljivo potrpežljivost.

Zato je res podal gosp. prelagatelj slovenski mladini hvalevreden dar, da je prevedel in predelal to delce. Prevod ta se še dokaj prijetno in lahko čita. Jezik je tudi većinoma čist, dasi ni brez napak. Treba pač mladim pisateljem nujno priporočati, naj tudi slovensko mislijo, ko slovensko pišejo. Tako sta nastopna stavka pač precj nerodna za slovenska ušesa: »To zadnje bi bilo celo nasvetovano delo znamenilo za izmeček (sic! mestu izrodek) najneumnejše domišljije« (str. 158). »Katero skoro vidite uteleščeno (sic!), kako se pelje mimo Vas« (str. 174). Kar nič slovensko ni reči: »Vaše ime nas polni z začudenjem in čislanjem!« (str. 232). Torej vsekako — mnogo skrbi za dobro slovensko pisavo priporočamo g. prelagatelju, ki je tu pokazal svoj dobri okus, svojo dobro voljo, svojo željo, da bi koristil domovini z izgledom vzetim iz tujine. Koliko da se s tem prizadevanjem

ujemamo, naj kaže naša izjava, da se ujemamo z geslom te knjige:

Mož velik je, kdor dela za domovje,

Še večji, kdor se trudi za deželo.

Največji, kdor deluje za človeštvo.

Pristavljam še, da je zunanja oblika čedna, knjizica trdno sešita, cena jako nizka, kar pač tudi mora biti za naše ubožno, a vendar ukaželjno dijaštvo, kateremu jo pa tudi radi priporočamo.

„Duhovna lekarna“ za vse, ki hočejo večno živeti. Izdal dr. E. Müller, škof Ljubljani. Posl. Fr. Zbašnik, župnik. V Ljubljani, 1889. Založila Katol. Bukvarna. Tiskala Katol. Tiskarna. 32°. Str. 110. Cena 20 kr. Slovensčina naj bi bila glajša.

„Pouk, kako si moremo priboriti slovenskih šol na Koroškem.“ Spisal slovenski rodoljub na Koroškem. Založilo uredništvo »Slovenca«. Ljubljana 1889. Tisk »Katoliške Tiskarne« v Ljubljani.

„Domače in tuje živali v podobah.“ Slovenski mladini v pouk in kratek čas popisal Fran Erjavec, c. kr. profesor. Prvi zvezek. Četveronoge živali. — Ta obče znana in priljubljena knjiga je izšla pred kratkim iz tiskarne družbe sv. Mohora v drugem natisu. Tu pa tam je v oblikah malo popravičena, format nekoliko večji. Str. 284. Cena 80 kr.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Piše Janko B.)

Krasno napreduje in se razcvita »Matica hrvatska«. Bratje Srbi pa niso srečni s se svojo Matico, katera je najstarejša med vsemi slovanskimi (utemeljena že leta 1826), ker le slabo napreduje. Temu slabemu napredku ni vzrok materialno stanje društva, katero je prav sijajno. Celi imetek „Maticе srpske“ je štel na koncu leta 1887 487.580 gl. (a sedaj narasel je že do 600.000 gl.), kar je izvestno lepa svota. Menda se Srbi za svojo Matico premalo brigajo, ker je od svojega postanka pa do konca l. 1887 imela samo 699 členov, od katerih je pa že 239 umrlo. Pa tudi Matica sama je slabo urejena, ker sprejema samo utemeljitelje, sprejemati bi morala tudi letne člene, ker je le malokomu možno 50 gl. za svojo Matico položiti. Izdaja vsako leto po štiri knjige „Letopisa Maticе srpske“, katerega urejuje A. Hadžić, in v katerem se priobčujejo največ znanstvene in zgodovinske razprave, pa tudi književne ocene. A razum letopisa izdaja tudi po nekoliko knjig: „Knjižnice za narod.“ Če primerjamo ogromni imetek »Maticе srpske« in pa knjige, katere ona v svoj narod pošilja, pač bi lahko rekli, da premalo skrbi za prosveto svojega naroda, kateri zelo potrebuje dobrih knjig. Saj dobre knjige so pač glavni namen »Maticе srpske«.

Že v 2. šte. »Dom in Svet«-a sem z veseljem poročal o novem srbskem listu: „Kolo“, kateri je počel izhajati v Belem gradu. List res lepo napreduje in mislim, da bode mnogo pripomogel, da se utrdijo bratske vezi, katere vežejo južne Slovane, posebno pa Srbe in Hrvate. Tudi Hrvati so se začeli v »Kolo« oglaševati, in med drugimi priobčil je v 5. šte. najboljši hrvatski novelist Šandor Gjalski zanimivo sliko

iz življenja: »Nesretnik«. »Kolo« prinaša posebno obilo lepih, nepristranskih ocen, katere so tako koristne slovstvu. Andrej Gavrilović, kateri je lani v »Stražilovu« napisal lepo tragedijo: »Andrija Humski«, začel je v »Kolu« opisovati in ocenjevati našega Prešerna. V predgovoru karal je Srbe, ker jim je Prešeren precej neznan. Res prekrasno opisuje našega pesnika. Srb, kateri bode čital njegovo razpravo, želel bode čitati Prešerna. Gavrilović je preložil in vpletel med razpravo tudi nekoliko Prešernovih pesmij; sevéda, te so le nekaj slab odmev izvirnika, ker pesnika, kateri je tako globoko mislil in čutil, je težko prevajati. Zelo nas pa veseli, da so se počeli bratje Srbi tudi za nas zanimati.

Nedavno je izšla v zagrebški knjigarni »Mučnjak i Senfleben« v prav lepi obleki didaktična pesem slavnega pesnika Jovana Sundečića: „Sjetva i Vršitba.“ 8°. Str. 65. Cena 40 kr. — Starec Srb Sundečić je prvi oznanjevalec sloge na slovanskem jugu, njegove lepe pesmi bode izdala najbrž še letos »Matica hrvatska«. — Ko se je l. 1860 slavila v Zadru stoletnica slavnega pesnika »Razgovorov ugodnih naroda slovanskega«, prostega dalmatinskega frančiškana Andreja Kačića, izdal se je »Album«, v katerega so se sprejemali umetni in narodni smotvori, in v tem »Albumu« zagledala je prvokrat beli svet didaktična pesem Sundečićeva: »Vršitba.« V »Vršitbi« veje duh vzvišene ideje, sloge in pa prosvete med južnimi Slovani, katero je znal pesnik zaviti v lepo pesniško ogrinjalo. Pesem je lepa, da je malo takih, tu te očara nežna lirika, ondi te hrabri vzvišena himna. Saj je pa pesem tudi ves hrv.-srbski narod lepó sprejel, čitala se je v društvih in šolah, deklamovala na javnih zabavah in leta 1861 izšla je v Karlovcu v latinici, a l. 1866 na Cetinju v cirilici. Ko je pesnik leta 1887 zbiral svoje pesmi, da je pošlje »Matici hrv.«, zložil je novo pesem, katera naj bi »Vršitbo« popolnjevala, zložil je »Sjetvo«. »Sjetva« je dostojna »Vršitbe« in v nji se izražuje bolj slovanska misel v obče. Tudi »Sjetva« ima mnogo prekrasnih pesniških mest, pesem teče jako neprisiljeno, posebno so pa lepo izražene refleksije. Obe pesmi združujeta se res v eno celoto, ena popolnjuje drugo. A posvetil jo je pesnik z lepo pesmijo vladiki Strossmayerju, zastopniku bratske sloge, katera se završuje takó-le:

»Ta, Strossmajera jednoga samo
Na cielom našem Jugu imámo!«

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše S. Z-g-c.)

Naznaniti moram, da izhajajo v zalogi Topiča v Pragi zbrani spisi Vaclava Beneša Trebizkega. Te dni je izšel zvezek s sedem zelo krasnimi novelami. Vsi spisi izidejo v 15 zvezkih. V. B. Trebizsky je bil duhovnik, mož plemenitega srca in duha, s katerim so takorekoč nadahnela vsa njegova dela. Pisana so v lepem in lahkem slogu.

Pred kratkim je izšel tretji zvezek velikega in za znanost važnega dela dr. Emila Holuba: „Druha cesta po južni Africe“ v zalogi J. Otto-a v Pragi. Celo delo bode obsegalo 30—35 zvezkov